

nému Janu H-ovi, který nikdy nepopíral a zvláště také při hlavním přelíčení doznal, že smíru mimosoudního dodržeti nemohl, jehož vůle podle zjištění rozsudku směřovala dokonce k tomu, aby svého věřitele zkrátil, a který tedy závazek svůj splniti nechtěl, nejen exekuce za účelem zaplacení, nýbrž též exekuce k vynucení závazku ku zajištění pohledávky v druhém pořadí. Namítá-li zmateční stížnost dále, že nalézací soud nezjišťuje platební vůle a způsobilosti nebo nezpůsobilosti s ohledem na ostatní majetkové poměry a výdělek z klempířské živnosti Jana H-a mladšího, nutno odvětit, že skutková podstata přečinu podle §u 1 zákona o maření exekuce jest splněna již tehdy, jednal-li pachatel v úmyslu, by zmařil určitý způsob exekuce. Stačí tedy ke skutkové povaze, zjistil-li nalézací soud, což zmateční stížnost sama uznává, že obžalovaný H. mladší pomocí svého otce zmařil vnucené zajištění pohledávky na domku v druhém pořadí a tím uspokojení svého věřitele z tohoto předmětu exekuce. Jest úplně lhostejno, zda zamýšlel nebo zda mohl H. mladší pohledávku uspokojiti z jiných pramenů výdělkových. Těmito vývody pozbývají právní závažnosti i výtky, pronesené s hlediska zmatku čís. 5 §u 281 tr. ř., že nalézací soud nepřihlížel k tomu, že spor mezi H-em a J-em zůstal v klidu a že uzavřeli pouhý ústní smír, vždy odporovatelný podle obč. zák., jednak okolnosti, že stěžovatel jako majitel závodu, provádějící práce až za 100.000 Kč, má též jiné prameny výdělkové, z nichž mohl J-a plně uspokojiti. Okolnost, že soukromý účastník J. mohl smlouvě mezi stěžovatelem odporovati prostředky, stanovenými v odpůřčím řádu, nemůže na trestnosti podle §u 1 zákona o maření exekuce ničeho měniti. Stížnost přehlíží, že ustanovení to nevyžaduje, by škoda, jednáním pachatelovým způsobená, nemohla býti napravena. Plyne to již z toho, že zákon nepředpokládá, by pachatel znemožnil úplně uspokojení svého věřitele, nýbrž že ke skutkové povaze stačí, když uspokojení bylo částečně zmařeno, na příklad stíženo neb oddáleno.

Čís. 1571.

Zákon na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.

Přečin rušení obecného míru podle §u 14 čís. 1 zákona jest t. zv. deliktem ohrožovacím, jehož podstata záleží v tom, že pachatel předsevzme jakýkoliv čin, jenž je objektivně způsobilým vyvolati stav, státu nepřátelský, aniž se však vyžaduje, aby takový stav byl skutečně způsoben a přivoděn.

Po stránce subjektivní stačí vědomí pachatele o této způsobilosti jeho činu.

K pojmu »pobuřování« stačí jakékoliv intelektuelní působení na jiné, směřující k tomu, by u nich vyvolán byl nepřátelský stav a nálada proti právním statkům, v §u 14 čís. 1 zákona chráněným. Nevyžaduje se činnosti se opakující; stačí i ojedinělý výrok.

Pokud sem spadá provolání »ať žijí spojené sovjetské republiky v střední Evropě«.

(Rozh. ze dne 27. března 1924, Zm I 35/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Mostě ze dne 22. listopadu 1923, jímž byl obžalovaný sprostěn podle Šu 259 čís. 3 tr. ř. z obžaloby pro přečin podle Šu 14 čís. 1 zák. ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek a přikázal věc zemskému trestnímu soudu v Praze, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Zmateční stížnosti státního zastupitelství, dovolávající se důvodu zmatečnosti č. 9 a) Šu 281 tr. ř., nelze upřítí oprávnění. Nalézací soud vzal za prokázáno, že obžalovaný dne 1. května 1923 v K. při slavnosti, pořádané před větším počtem posluchačů (asi 1000 osob), skončil svou řeč slovy: »Hoch die vereinigten Sowjetrepubliken Mitteleuropas,« sprostil ho však z obžaloby pro přečin podle Šu 14 čís. 1 zák. na ochranu republiky v úvaze, že tento výrok učinil na svědka, okresního hejtmána Hanuše G-a, pouze dojem fráze, která nezanechala u shromážděného množství vůbec žádného dojmu, že podle náhledu svědka scházely obžalovanému úmysl, ba i jen vědomí, ku zmíněnému přečinu požadované, a že svědek měl určitý pocit, že projev ten nepůsobil také nikterak způsobem popuzujícím. Konečně neshledal soud v závadném výroku »pobuřování« ve smyslu Šu 14 čís. 1, předpokládající intensivnější činnost, nežli popuzování, což prý odpovídá také obhajobě obžalovaného, popírajícího jakýkoliv zlý úmysl, ba vědomí pobuřování. Posouzení věci nalézacím soudem je však právně mylným. Přečinu podle Šu 14 č. 1 zák. na ochr. rep. dopouští se zejména, kdo veřejně nebo před více lidmi pobuřuje proti samostatnosti státu, jeho ústavní jednotnosti nebo demokraticko-republikánské formě. Účelem tohoto ustanovení jest čeliti všem snahám, namířeným proti existenci a samostatnosti státu, a zjednati ochranu proti všem žvlům, snažícím se rozvrátiti republiku a ohroziti demokraticko-republikánskou formu státní. Přečin náleží k tak zv. deliktům ohrožovacím, to jest k takovým činům trestným, při kterých nesejde na tom, zda mají v zápětí nějaký určitý výsledek, jichž podstata záleží naopak v tom, že pachatel předsevzme jakýkoli čin, jenž je objektivně způsobilým, by pobouřil jiné proti právním statkům, shora uvedeným. O této způsobilosti závadného výroku nemůže býti pochybnosti. Obsahem svým směřuje výrok k tomu, by vyvolal v posluchačstvu nadšení pro idee, které jsou v příkrém rozporu s ideou státu československého, založeného na demokraticko-republikánské státní formě. Záležít podstata sovjetové republiky v diktatuře menšiny nad většinou, tedy na principu, přičícím se demokratickému principu československé republiky, v níž vláda spočívá v rukou většiny. Nesprávným je též názor soudu, že jednáním obžalovaného nebyl opodstatněn pojem pobuřování ve smyslu Šu 14 čís. 1 zákona. Zákon nepodává definice tohoto pojmu. Pojem ten, vyskytující se též v četných ustanoveních obecního zákona trestního (§§y 70, 71, 72, 75 a 300 tr. zák.), vyplývá však z přirozeného významu samého slova v souvislosti s jasným úmyslem zákonodárce, patrným ze srovnání citovaných míst

zákona, jakož i ze srovnání alternativ, v §u 14 zák. na ochr. rep. použitých. Dle toho stačí k pojmu pobuřování jakékoli intelektuelní působení na jiné, směřující k tomu, by u nich vyvolán byl nepřátelský stav a nálada proti právním statkům v §u 14 čís. 1 chráněným. Tomuto pojmu vyhovuje činnost obžalovaného, přihlíží-li se k formě výroku, v jaké, a k okolnostem, za jakých, byl pronesen. Bylť výrok učiněn u příležitosti oslavy 1. května, který dle náhledu příslušníků strany komunistické je svátkem proletariátu a slouží k tomu, aby příslušníci hlavně řečmi svých vůdců byli nadchnuti pro svoje idee. Výrok obžalovaného byl zakončením a svou formou («Hoch») takřka vyvrcholením vzněcujícího a povzbuzujícího působení na posluchače ve smyslu nynějšímu právnímu řádu nepřátelském. Je životní zkušeností, že u širokých mas může i jediná stručná věta, ba pouhé heslo, ve vhodném okamžiku použity, vyvolati účinky nedozírné a nemůže ani závadnému výroku vzhledem k jeho obsahu a účelu a vzhledem k okolnostem, za jakých k němu došlo, odepřena býti objektivní způsobilost, přivoditi účinky protizákonné. Náhled obžalovaného, že výraz »pobuřuje« vyžaduje činnosti se opakující, má proti sobě přirozený význam a smysl slova, takže i ojedinelý výrok může buď svým obsahem, buď svou formou pojem »pobuřování« naplniti. Objektivní skutková podstata přečinu podle §u 14 čís. 1 zákona na ochr. rep. je proto splněna a musí za tohoto stavu věci zůstat bez povšimnutí i obrana obžalovaného, že užitý výrok je jen výrazem jeho poctivého politického přesvědčení a že pouhým přiznáním se ke komunistickému programu nedopustil se žádného činu trestně stíhatelného; můžeť i uplatňování politického přesvědčení díti se jen ve formě takové, aby byl vyloučen konflikt s pozitivními normami platných trestních zákonů. Norma, ve které jest myšlenka vyjádřena, jest zajisté momentem tak rozhodujícím, že vtiskuje vyjádřené myšlenky ji charakterisující povahu. Mění zajisté věcný charakter určité myšlenky, byla-li tato pronesena jen za účelem, by byla druhému sdělena a informovala ho o určitém vjemu nebo názoru mluvícího, tedy způsobem věcným, poučujícím, v tonu umírněném a jen za účelem působiti na intelekt posluchačův, nebo byla-li pronesena ve formě slavnostní, sledující účel působiti na cit posluchačův, míti vliv na určitou stránku posluchačovy povahy, vzbouřiti jeho vášně, jichž propuknutí přivádí posluchače do rozporu s platným řádem. Rubem volání »ať žije«, jest volání »ať zhyne«. Kdo volá »ať žije sovětská republika«, volá současně »ať zhyne vše, co se neshoduje s ideami této státní formy, ať zhyne zde platící právní řád, ať zhyne demokraticko-republikánská forma tohoto státu«. Nemůže býti pochyby o tom, že provolání, ať zhyne dosavadní státní forma tohoto státu, budiž nahrazena státní formou jinou, a to formou, s kterou nejen nejpřevážnější většina obyvatelstva Československé republiky, nýbrž i všech ostatních kulturních a právních států naprosto nesouhlasí a ve které spatřuje nejmarkantnější případ potlačení všech práv, které si člověk dle nyní uznávaných světových a životních názorů žádá, pobuřuje proti právním statkům v §u 14 chráněným, to tím méně, stalo-li se demagogickým způsobem k mase osob, o nichž jest předpokládati, že nestojí na půdě státního zřízení, zde platného, nýbrž že sympatisují s hnutím, které by stávající státní

zřízení zvrátilo ,k osobám, jichž politickým vyznáním jest násilný převrat a revoluce.

Zrušovacímu soudu nelze však rozhodnouti ihned ve věci samé, poněvadž řešiti dlužno ještě otázku subjektivního zavinění, jež, jsouc rázu skutkového, spadá do oboru působnosti soudu nalézacího. Po subjektivní stránce stačí ke skutkové podstatě vědomí pachatele o protizákonnosti jeho činění, totiž o tom, že jeho čin je způsobilým působiti na jiné ve smyslu nepřátelském právním statkům v §u 14 čís. 1 zák. na ochr. rep. chráněným. V ohledu tomto bude zejména soudu vzíti v úvahu osobnost obžalovaného, jenž je komunistickým zaměstnancem a předákem, a bližší okolnosti, za kterých projev byl učiněn a pro koho byl určen. Nalézací soud nepostupoval potud správně, že posuzoval věc úplně jen s hlediska svědka okresního hejtmana G-a, jenž byl slavnosti účasten jako vládní komisař, a že bez náležitého uvážení (§ 258 tr. ř.) konkrétních okolností případu vzal za jedině směrodatné subjektivní přesvědčení a úsudek tohoto svědka, vloživ takřka do jeho rukou výrok o vině. O této má však rozhodovati toliko soud a nikoliv svědci. Odůvodnění rozsudku nasvědčuje dále tomu, že soud i při řešení subjektivní viny vycházel z nesprávného názoru, že skutková podstata předmětného přečinu jest odvisla od nějakého určitého výsledku. Bylo již shora naznačeno, že stačí objektivní způsobilost jednání pachatelova vyvolati stav státu nepřátelský, aniž se však vyžaduje, aby takovýto stav byl skutečně způsoben a přiveden, jinými slovy, aby závadný čin obžalovaného učinil na druhé osoby skutečně nějaký dojem, tím méně pak, aby měl v zápětí skutečný účinek. Odůvodněné zmáteční stížnosti bylo proto vyhověti a podle ustanovení §u 288 čís. 3 tr. ř. uznati právem, jak shora uvedeno.

Čís. 1572.

Zákon na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.

Při přečinu podle §u 18 čís. 2 zákona nezáleží na tom, v jakém obvodu se dělo šíření nepravdivé zprávy. Rozlišujícím znakem trestného činu podle čís. 1 a čís. 2 §u 18 zákona jest pouze, jaký n á s l e d e k mělo šíření nepravdivé zprávy.

(Rozh. ze dne 27. března 1924, Zm II 15/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmáteční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského soudu v Opavě ze dne 28. listopadu 1923, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem rozšiřování nepravdivých zpráv podle §u 18 čís. 2 zákona na ochranu republiky z 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., mimo jiné z těchto

d ů v o d ů:

Stížnost uplatňuje s hlediska důvodu zmátečnosti čís. 10 §u 281 tr. ř., že na tento případ nemělo se použití čís. 2. §u 18, nýbrž čís. 1.